

Látogatás a Magyar Nemzeti Galériában

Az EZÜSTNET Egyesület húsz tagja 2014. január 3-án megtekintette a **MARC CHAGALL – ÁMOS IMRE festőművészek kiállítását.**

Az ikerkiállítás igen ritka esemény, ebben az esetben nagyon találó. Két olyan rokon lelkű és sorsú festő művésze látható itt párhuzamban, akik Európa 20. századi Apokalipszisének szenvedői, tanúi és megörökítői lettek.

A rendezők 110 képet tárnak a látogatók elé: Chagalltól 65, Ámos Imrétől 45 alkotást. Valamennyi mű jellemzője a gazdag színvilág, továbbá a vásznon megörökített figurák, életképek, falusi-városi helyszínek sokasága és álomszerűen - ezeknek a valóságtól eltérő - arányeltolódásokban, vagyis a vizuális többszólamúság. Mindkét alkotóra hatottak ugyan a korabeli festészeti irányzatok, de megőrizték művészi függetlenségüket. Az akadémikus festészethez szokott nézők kezdetben talán értetlenül szemlélik az új stílust, azonban a két művész életútját képi megfogalmazásban követve a tárlaton, végül újfajta szemlélettel és átéléssel gazdagodhatnak.

Marc Chagall 1887-ben született egy kilenc gyermekes zsidó családban a fehérorosz Vityebszk faluban, és 1985-ben halt meg a dél-francia Saint Paul de Vence kisvárosban, sírja ott található. A majdnem évszázad alatt élete nagy részét szorongással teli menekülések, megélhetési nehézségek és sikerekben gazdag időszakok töltötték ki. Festői bemutatkozása Berlinben történt 1914-ben. Hazatérése az I. világháború és az orosz forradalom forrongó időszakára esett. 1923-ban Berlinbe költözött családjával együtt, majd áttelepült Franciaországba. Münchenben 1937-ben több képét közszemlére bocsátották „Elfajzott művészet” címmel.

Festményei mellett Chagallnak sokféle iparművészeti tervezése fémjelzi sokoldalú tehetségét szerte a világon: színházi díszletek, jelmezek, jeles épületek, zsinagógák, templomok, kápolnák, középületek színes üveglakai, mozaikjai, szobrai, falkárpitjai, egyéb díszítései.

Párizs német megszállása elől a művész Amerikába emigrált, és majd csak a béke beköszöntése után tért vissza. A Mester sokfelé utazott, kényszerült békésebb helyre költözni családjával együtt, menekült, de élményeit, emlékeit magával vitte, és vásznon örökítette mag azokat. Művészetének témavilága rendkívül gazdag: a Biblia üzeneteit, a falusi zsidó ünnepeket, a vallási szokásokat, a keleti világ misztikumait, a modern nyugati életvitelt és mindenek előtt a megélt mindennapok vészjósló változásait, a történelem kollektív élményvilágát fejezte ki sajátos módon. A látszólagos rendezetlenségben visszatérő tematikus elemek: tárgyak, állatok szerelemes párok, felvillanó falusi-városi képek stb. segítik a megértést és az átélést. Az élményvilág foglalatát Vityebszk, társadalmi-történelmi gyökereinek helyszínei jelentik, amelyek gyakran álomképszerűen jelennek meg erős vágyódással. „Vityebszk csak az én városom, - írja lelkesülten.

Fő műve az 1964-ben alkotott *Az élet* című nagy méretű vászon, amelyen 64 figurát vonultat föl, ez a kép életének lenyűgöző vizuális krónikája, összefoglalása.

Ámos Imre 1907. december 7-én született a Szabolcs vidéki Nagykállóban. Két évig a Budapesti Műegyetemre járt, majd a Képzőművészeti Főiskola hallgatója lett. Már 24 évesen kitűnt tehetségével egy csoportos kiállításon. 1937-ben Anna Margit festőnővel, feleségével együtt önálló kiállítása nyílt az Ernst Múzeumban. Ez évben Párizsba, az európai művészeti irányt meghatározó városba utaztak. Ott meghívást kaptak Chagalltól október 7-ére, ahol a fiatal magyar festőnek alkalma nyílt néhány képét megmutatnia a Mesternek. Kiderült, hogy milyen sok a hasonlóság művészetük között. Ámos Imrere nagy hatással volt a személyes találkozás, lendületet adott neki az alkotáshoz és közéleti művészeti szerepvállaláshoz is. *Idehaza magyar Chagallként emlegették.*

Alkotói szabadság azonban nagyon kevés adatott meg Ámos Imrének. 1940-től rövid megszakításokkal besorozták munkaszolgálatra. Fegyvertelen katonaként utakat, vasutakat épített a Dél-vidéken, Ukrajnában 14 hónapig, majd Szolnok környékén. A háború utolsó szakaszában Németországba deportálták, egy Buchenwald környéki koncentrációs táborban töltötte élete utolsó hónapjait. 37 évet élt. Sírja mindmáig ismeretlen.

Ámos Imre képei tompább színűek és sokkal komorabbak, mint példaképéé. Témái főleg a gyermekkor öröksége, a falusi zsidó ünnepek, vallási szokások, a héber mítoszok és a kállói legendák. Tematikus alakjai az angyalok - Sárga Angyal, Sírásó Angyal, Angyal mankóval, A Halál Angyala. Az ő égi lényei nem őrangyalok. Abban a vészterhes időkből, irodalmunkban is szimbolikus alakká vált az Angyal, aki nem véd meg többé. Visszatérő motívumként sok képen jelen van a fehér galamb, de nincsen a csőrében az olajág.

„...átkot hordozok

És áldást cipelek.” vallotta költeményében a festő.

Nagy figyelmet és teret kapott a tárlaton a művész Szolnoki Vázlatkönyve, egy kockás fedelű spirálos füzetecske, amely 45 rajzot tartalmaz. Ezek a munkaszolgálat idején „az ellopott időkből” készültek dokumentálva a szörnyű időköt. A Füzet párja Radnóti Miklós Bori noteszének, amely az abdai tömegsírból került napvilágra másfél év után a költő holttestével együtt, benne 10 verssel, amelyek közül öt csak akkor vált ismertté.

Nem tudják pontosan, melyik évben, 1944-ben vagy 45-ben halt-e meg a magyar Chagall. Akik utoljára látták a lágerben, úgy emlékeznek rá, hogy az utolsó erejével is rajzolt fakérgre, papírhulladékokra, az alkotás jelentette számára az élet végső menedékét.

„...az égre írj, ha minden összetört! „

/ Radnóti Miklós Negyedik ecloga /

Lejegyezte: Tóth Béláné Piroska

